

Powšitkowne wozjewjenje čłowječich prawow

Zjednoćenych narodow wot 10. 12. 1948

Preambla

Dokelž twori plipóznaće wšěm člonam čłowjeskeje swójby plislušaceje dostojnosće a jich jenakich a njeaparujomnych prawow zakład swobody, sprawnosće a měra w swěće,

dokelž stej njedopóznaće a znajechanje čłowječich prawow k aktam barbarstwa wjedłoj, kotrež su swědomje čłowjestwa hłuboko zranili, a dokelž je so wutworjenje swěta, w kotrymž spožči so čłowjekam, swobodnym wot stracha a nuzy, swoboda řečenja a wěry, jako najwyše prócowanje čłowjestwa wozjewiło, dokelž je bytostne, čłowječe prawa z knjejstwom prawa škitać, zo njeby so čłowjek k zběžkej płećiwo tyranstwu a potlůčowanju jako poslednjemu sředkej nuzował,

dokelž je bytostne, wuwice płećelskich počahow mjez narodami spěchować, dokelž su ludy Zjednoćenych narodow we wustawkach znowa swoju wěru do zakładnych čłowječich prawow, do dostojnosće a hódnoty čłowjeskeje wosoby a do runoprawosće muža a žony wobkrućili a wobzamknyli, socialny postup a lěpše žiwjenske poměry pli wjetšej swobodže spěchować,

dokelž su so sobustawske staty zawjazali, w zhromadnym džěle ze Zjednoćenymi narodami powšitkowne respektowanje a zwoprawdženje čłowječich prawow a zakładnych swobodow plesadzić,

dokelž je zhromadne měnjenje wo tutech prawach a swobodach plewšo wažne za połne spjelnjenje tutoho zawjazka,

proklamuje Generalna zhromadźizna tute Powšitkowne wozjewjenje čłowječich prawow jako zhromadny ideal, kotryž ma so wot wšěch ludow a narodow docpěć, zo bychu kóždy jednotliwc a wšě organy towaršnosće tute wozjewjenje stajnje w pomjátku měli a so prócowali, plez wučbu a kubljanje respektowanje tutech prawow a swobodow spěchować a

plěz postupowace naprawy w narodnym a mjezynarodnym wobłuku jich powšitkowne a faktiske plipóznaće a zwoprawdźenje pola wobydlerstwa kaž sobustawskich statow tak tež tych jich nadknjejstwu podstějacych teritorijow zaručeć.

Artikl 1

Wšitcy čłowjekojo su wot naroda swobodni a su jenacy po dostojnosći a prawach. Woni su z rozumom a swědomjom wobdarjeni a maja mjezsobu w duchu bratrowstwa wobchadžeć.

Artikl 2

Kóždy je woprawnjeny, w tutym wozjewjenju proklamowane prawa a swobody wužiwać, a to bjez kóždehožkuli rozeznawanja, kaž po rasy, barbje, splahu, řeči, religiji, politiskim abo druhim pleswědčenju, narodnym abo socialnym pochadže, po zamóženju, narodže abo druhim statusu .

Dale njesmědža so žane rozdžěle činić na zakładže politiskeje, prawniskeje abo mjezynarodneje pozicije kraja abo teritorija, kotremuž wosoba plisluša, njedžiwajo na to, hač je njewotwisny, hač pod rukowaćelstwom steji, hač njewobsedži swójske knježerstwo abo hač podleži někajkemu druhemu wobmjezowanju swojeje suwerenity.

Artikl 3

Kóždy ma prawo na žiwjenje, swobodu a wěstotu wosohy.

Artikl 4

Nichtó njesmě so w njewólnistwje abo roboćanstwje dzeržeć; njewólnistwo a wikowanje z njewólnikami stej we wšěch svojich formach zakazanej.

Artikl 5

Nichtó njesmě so podćisnyć ćwělowanju abo surowemu, nječłowjeskemu abo ponižowacemu wobchadženju abo chłostanju.

Artikl 6

Kóždy ma prawo, wšudže jako prawakmany pľipóznaty hyc.

Artikl 7

Wšitcy čłowjekojo su pľed zakonjom runi a maja b jez diskriminaeije prawo na jenaki škit pľez zakoń. Wšitey maja pawo na jenaki škit pľećiwo kóždej diskriminaciji, kotraž by pľedležace wozjewjen je zraniła, a pľećiwo pozbudžen ju k tajkej diskriminaciji.

Artikl 8

Kóždy ma prawo na skutkownu juristisku pomoe pola pľislušnych nutłkostatnych sudnistwow pľećiwo jednanjam, kotrež jeho jemu po wustawje abo po zakonju pľistejace zakładne prawa ranja.

Artikl 9

Nichtó njesmě so swojowólnje zajeć w jatbje dźržeć abo z kraja wupokazać.

Artikl 10

Kóždy ma w poľne; runoprawosći prawo na to, zo so wo jeho prawach a winowatosćach a wo kóždej pľećiwo njemu zapoloženj; chłostanskoprawnej skóržbje pľez njewotwisne a njestranske sudnistwo sprawnje a zjawnje jedna.

Artikl 11

1. Kóždy chłostajomneho jednanja dla wobskorženy ma prawo na to, jako n jewinowaty plaćić, doľhož njeje jeho wina w zjawnynl jednanju, w kotrymž

je všě za swoje zakitowanje trěbne garantije mět, wotpowědujo zakon jej dopokazana

2. Nichtó njesmě so dla jednanja abo zanjechnanja něčeho zasudzić, štož njebě w času, hdyž je so to stało, po nutłkokrajnym abo po mjezynarodnym prawje chłostajomne. Runje tak njesmě so žane ćeše chłostan je wuprajič hač te w času chłostajolneho jednanja pľihrožene chłostanje.

Artikl 12

Nichtó njesmě swojowólnym zapłimnjenjam do swojeho priwatneho žiwjenja, swojeje swójby, swojeho bydlenja a swojeje korespondency abo njezakonskim škodam swojeje česće a swojeho mjena wustajeny być. Kóždy ma prawo na juristiski škit pľećiwo tajkim zapłimnjenjam a škodam.

Artikl 13

1. Kóždy ma prawo, so znutłka slata swobodnje pohibować a sej swoje bydlenje swobodnje wuzwolić.
2. Kóždy ma prawo, kóždy kra; inkluziwn je swój swójski kraj wopušćić a so do swojeho kraja wróćić.

Artikl 14

1. Kóždy ma prawo, w drunich krajach pľed pľescěhanjom azyl pytać a wužiwać.
2. Tute prawo njemóže so wužiwać w padže pľescěhanja dla ryzy njepolitiskicn zlóstnistwow abo jednanjow, kotrež ranja cile a zasady Zjednoćenycn narodow.

Artikl 15

1. Kóždy ma prawo na statnu pľislušnosť.

2. Nikomu njesmě so jeho statna pľisľušnosć swojowólnje sćazać ani zaprajíc prawo, swoju statnu pľisľušnosć změnić.

Artikl 16

1. Mužojo a žony w žeńtwykmanej starobje maja bjez wobmjezowanja na zakładze rasy, statne je pľisľušnosće abo religije prawo, do mandželstwa .stupić a swójbu založić.
2. Woni maja jenake prawa pľi zmandželenju, w mandželstwje a pľi rozwjazanju mandželstwa.
3. Zmandželenje smě so jenož w swobodnej a dospołnej pľezjednosći pľichodneju mandželskeju stać.

Artikl 17

1. Kóždy ma prawo, sam abo zhromadnje z druhimi wobsydstwo měć.
2. Nichtó njesmě swojowólnje swoje wobsydstwo zhubić.

Artikl 18

Kóždy ma prawo na swobodu mysłow, swědomja a religije; tute prawo wopľija swobodu, swoju religiju a swój swětonahlad změnić, kaž tež swobodu, swoju religiju abo swój swětonahlad sam abo w znromadnosći z drunimi, zjawnje abo priwatnje pľez wučbu, praktikowanje, božu službu a wobkedžbowanjc nabožnych naložkow zwuraznić.

Artikl 19

Kóždy ma prawo na swobodu měńjenja a wuprajenje měńjenja tute prawo wopľija njehaćenu swobodu měńjenja a swobodu, sej njedźiwajo na statne hranicy informacije a ideje ze srědkami kóždehožkuli razu wobstarać, pľijimować a dale dawać.

Artikl 20

1. Kóždy ma prawo na swobodu zhromadźnja a zjednoćenja za měrliwe zaměry.
2. Nichtó n jesmě so nuzowač, zjednoćenstwu plišlušec.

Artikl 21

1. Kóždy ma prawo, so pli rjadowanju zjawnych naležnosćow swojeho kraja njeposřednje abo plez swobodnje wolenychn zastupjerjow wobdželić.
2. Kóždy ma pod jenakimi wuměnjemi prawo na pěstup k zjawnym zastojnstwam w swojim kraju.
3. Wola ludu tworí zakład za awtoritu zjawneje mocy; tuta wola dyrbi so zwuraznić plez so wospjetowace, woprawdźite, powšitkowne a rune wólby, kotrež wotměwaja so z tajnym wotedaćom hłosow abo po tomu runohódnym swobodnym wólbny modusu.

Artikl 22

Kóždy ma jako člon towaršnosće prawo na socialnu wěstotu a móže plez nutłkostatne naprawy a mjezynarodne zhromadne džělo wobkedźbujo organizaciju a pomocne srědki kóždeho stata wužiwać za swoju dostojnosť a swobodne wuwíce swojeje wosobiny njeparujomne hospodarske, socialne a kulturne prawa

Artikl 23

1. Kóždy ma prawo na džělo, na swobodnu wólbu powołanja, na pliměnjene a spokojace džělowe wuměnjene kaž tež na škit plećiwo bjezdžělnosći.
2. Wšitcy čłowjekojo maja bjcz kóždeje diskriminacije prawo na jenaku mzdu za jenake džělo.
3. Kóždy, kiž džěla, ma prawo na sprawne a plihódne zarunanje džěla, kotrež jemu a jeho swójbje čłowjeskej dostojnosći wotpowědowacu

eksistencu zawěšća a kotrež ma so, jeli trjeba, z druhimi socialnymi škitnylni napravami dopjelnić.

4. Kóždy ma prawo, za škit svojich zajimow džěłarnistwa založić a tajkim plistupić.

Artikl 24

Kóždy ma prawo na džěłowe pěstawki a swobodny čas inkluziwnje pliměrjene wobmjezowanje džěłoweho časa kaž tež na prawidłowny plaćeny dowol.

Artikl 25

1. Kóždy ma prawo na za swo ju strowotu a derjeměće a tu swojeje swójby pliměrjeny žiwjenski standard, inkluziwnje dosahace zežiwjenje, drascenje, bydlenje, lěkarske zastaranje a trěbne socialne poslužby, kaž tež dale prawo na wěstotu w padže bjezdžělnosće, chorosće, inwalidity, zwudowjenja staroby abo drugeje straty svojich zežiwjenskich srědkow plez njezawinowane wobstejnosće.
2. Maćerje a džěći maja prawo na wosebitu pomoc a podpěru. Wšěm džěćom, mandželskim a njemandželskim, plisteji jenaki socialny škit.

Artikl 26

1. Kóždy ma prawo na kublanje. Wučba dyrbi znajmjeńša w elementarnym abo zakładnym schodženku darmotna być. Elementarna wučba je obligatoriska. Fachowo- a powołanskošulska wučba dyrbi powšitkownje plistupna być, a wysokošulska wučba dyrbi wšěm wotpowědnje jich kmanosćam na jenake wašnje wotewrjena być.
2. Kublanje dyrbi na poľne rozwiće čłowjeskeje wosobiny a na sylńenje respektowanja čłowječich prawow a zakładnycn swobodow wusměrjene być. Wone dyrbi zrozumjenje, tolerancu a pjećelstwo mjez wšěmi ludami a

- wšěmi rasowymi abo nabožnymi skupinami spěchowac a džělawosć Zjednoćenycn narodow za zdźerženje měra podpěrować.
3. Starši maja přenjorjadne prawo družinu kubłanja wuzwolić, kotrež ma so jich džěcom posrědkować.

Artikl 27

1. Kóždy ma prawo, so na kulturnym žiwjenju zhronladnosće swobodnje wobdžěleć, so nad wuměłstwami wjeselić a na wědomostnym postupje a jeho wudobyćacn džěl brać.
2. Kóždy ma prawo na škit duchownych a matericelnych zajimow, kotrež wurostuja za njeho jako tworićela z džělow wědomosće, literatury abo wuměłstwa.

Artikl 28

Kóždy ma prawo na socialny a mjezynarodny porjad, w kotrymž móža so w tutym wozjewjenju wuprajene prawa a swobody poľnje zwoprawdźić.

Artikl 29

1. Kóždy ma winowatosće naplećo tej zhromadnosći, w kotrejž je jeničce móžne swobodne a poľne wuwice jeno wosobiny.
2. Kóždy podleži pli wužiwanju svojich prawow a swobodow jenož tym wobmjezowanjam, kotrež zakon jeničce za tón zaměr pľedwidzi, plipóznaće a respektowanje prawow a swobodow druhich zawěsćić a sprawnym žadanjam moralki, zjawneno porjada a powšitkowneho derjeměća w demokratiskoj towaršnosći wotpowědować.
3. Tute prawa a swobody njesmedza so w žanym padže w naplećiwku k cilam a zasadam Zjednoćenych narodow wužiwać.

Artikl 30

Ničo w tutym wozjewjenju njesmě so do toho směra wułożować, zo so za stat, za skupinu abo wosobu prawo stwori, tajke dźěło wukonjeć abo tajki skutk zwoprawdźić, kiž so na wotstronjenje w tutym wozjewjenju wuprajenych prawow a swobodow měritej.